

Sygn. akt VII U 3770/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2020r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 stycznia 2020r. w Warszawie

sprawy K. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o przeliczenie emerytury

na skutek odwołania K. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 28 maja 2019r., znak: (...)

oddala odwołanie.

SSO Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

K. B. w dniu 2 lipca 2019r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 28 maja 2019r., znak: (...) której zarzuciła sprzeczność z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Wskazała, że jako niezgodny z Konstytucją został uznany art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie dotyczącym kobiet urodzonych w (...)r., które przed dniem 1 stycznia 2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy. Ubezpieczona stwierdziła również, że wyrok TK nakazał zastosowanie wszelkich instrumentów proceduralnych stojących do dyspozycji stron, organów i sądów, których wykorzystanie umożliwi przywrócenie stanu konstytucyjności orzeczeń. Ponadto podniosła, że przy piśmie z dnia 25 września 2013r. o przeliczenie emerytury, przesłanym listem poleconym do ZUS, wniosła o wycofanie tego wniosku, jeżeli wysokość pobieranej przez nią emerytury zostałaby obniżona. Jej zdaniem odmowa uchylenia zaskarżonej decyzji oraz ograniczenie się wyłącznie do stwierdzenia, że została wydana z naruszeniem prawa powoduje, że osoby znajdujące się w identycznej sytuacji faktycznej, lecz urodzone w innych miesiącach, znajdują się w innej sytuacji prawnej, co narusza Konstytucję i jest niezgodne z celem wyroku Trybunału Konstytucyjnego. W związku z tym strona odwołująca się wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji oraz przeliczenie wysokości emerytury bez uwzględnienia niezgodnego z Konstytucją art. 25 ust. 1b w/w ustawy.

Ubezpieczona w uzasadnieniu odwołania wskazała również, że nigdy nie korzystała z emerytury przyznanej przez organ rentowy na podstawie decyzji z dnia 21 listopada 2013r., która była niekonstytucyjna i wydana z naruszeniem prawa. Poza tym skargę o wznowienie postępowania złożyła w ustawowym terminie, żądając uchylenia decyzji organu rentowego wydanej z uwzględnieniem niekonstytucyjnego przepisu oraz ponownego ustalenia podstawy emerytury. Cytując dalej fragment uzasadnienia orzeczenia TK K. B. podkreśliła, że wydana decyzja organu rentowego

nie uwzględnia jej wniosku o wycofanie przeliczenia wcześniej emerytury ani nie uwzględnia wyroku Trybunału Konstytucyjnego (odwołanie z dnia 25 czerwca 2019r., k. 4-5 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c., a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że wydając zaskarżoną decyzję odmówił uchylenia decyzji z dnia 21 listopada 2013r., znak: (...), stwierdzając jednocześnie jej wydanie z naruszeniem prawa. Powołał się przy tym na art. 146 i art. 151 k.p.a., zgodnie z którymi uchylenie decyzji z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego została wydana decyzja, nie może nastąpić, jeśli od dnia doręczenia decyzji upłynęło 5 lat. W takiej sytuacji organ ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa oraz wskazuje okoliczności, z powodu których jej nie uchylił. W ocenie organu rentowego w przedmiotowej sprawie od dnia doręczenia decyzji z dnia 21 listopada 2013r. minęło 5 lat, zatem nie było możliwe jej uchylenie (odpowiedź na odwołanie z dnia 11 lipca 2019r., k. 6 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. B., urodzona w dniu (...), na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 12 sierpnia 2009r., znak: 15/E/22602076, ma przyznane prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1 lipca 2009r. Organ rentowy następnie wydawał kolejne decyzje przeliczające świadczenie emerytalne (decyzje ZUS z dnia: 12 sierpnia 2009r., k. 40 tom I a.e., 3 września 2009r., k. 50 tom I a.e., 21 kwietnia 2011r., k. 78 tom I a.e., 19 grudnia 2011r., tom I a.e.).

Odwołująca w dniu 1 października 2013r. złożyła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o przeliczenie emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. We wniosku wskazała, że w przypadku obniżenia wysokości emerytury na skutek jej przeliczenia, żąda wypłacenia świadczenia w wysokości dotychczasowej, ustalonej przed dokonaniem tego przeliczenia. Organ rentowy po rozpoznaniu wniosku, w decyzji z dnia 21 listopada 2013r., znak: (...), przyznał K. B. emeryturę od 13 listopada 2013r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Jednocześnie poinformował, że kontynuowana będzie wypłata emerytury obliczonej zgodnie z art. 53 ustawy emerytalnej w kwocie 4.308,78 zł, ponieważ jest ona wyższa niż świadczenie wyliczone na podstawie art. 26 tej ustawy (wniosek z dnia 1 października 2013r. i decyzja ZUS z dnia 21 listopada 2013r., nienumerowane karty tom II a.e.).

K. B. w dniu 29 kwietnia 2019r. złożyła w ZUS (...) Oddział w W. skargę o wznowienie postępowania, wnosząc o ponowne przeliczenie emerytury w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019r., wydanym w sprawie o sygn. akt P 20/16 (wniosek z 29 kwietnia 2019r., nienumerowane karty tom III a.e.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. postanowieniem z dnia 28 maja 2019r. wznowił postępowanie w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019r. w sprawie emerytury przyznanej decyzją z dnia 21 listopada 2013r. Następnie w tym samym dniu, tj. 28 maja 2019r., wydał decyzję znak: (...) w której odmówił uchylenia decyzji z dnia 21 listopada 2013r., stwierdzając zarazem jej wydanie z naruszeniem prawa. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 146 k.p.a. uchylenie decyzji nie może nastąpić jeżeli od dnia doręczenia decyzji upłynęło 5 lat. W takim przypadku na podstawie art. 151 § 2 k.p.a. organ administracji publicznej ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa oraz wskazuje okoliczności, z powodu których decyzji nie uchylił (postanowienie z dnia 28 maja 2019r., decyzja ZUS z dnia 28 maja 2019r., tom III a.e.).

Powyższy stan faktyczny, który nie był sporny między stronami, Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, których wiarygodność nie budziła wątpliwości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie K. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 28 maja 2019r., znak: (...), podlegało oddaleniu.

Rozpoznanie sprawy nastąpiło na posiedzeniu niejawnym. Taką możliwość daje art. 148¹ § 1 k.p.c. (Dz. U. z 2019r., poz. 1460), który przewiduje, że sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, Sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. W przedmiotowej sprawie okoliczności faktyczne nie były sporne, a zatem nie zachodziła potrzeba przeprowadzania dowodów. Spór dotyczy jedynie prawa. Ponadto strony nie wniosły o przeprowadzenie rozprawy. W tych okolicznościach Sąd na podstawie powołanego przepisu ocenił, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy i wydanie rozstrzygnięcia na posiedzeniu niejawnym.

Przechodząc do oceny zaskarżonej decyzji, na wstępie należy przypomnieć, że spór w przedmiotowej sprawie powstał w związku z tym, że Trybunał Konstytucyjny w dniu 6 marca 2019r. wydał wyrok w sprawie o sygn. P 20/16, w którym orzekł o niezgodności z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2017r., w zakresie, w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...)r., które przed dniem 1 stycznia 2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy.

Konsekwencją każdego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, wynikająca z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, jest to, że takie orzeczenie stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. 2018r., poz. 1270 ze zm.), zwana dalej „ustawą emerytalną”, nie zawiera odpowiedniej regulacji określającej wprost zasady i tryb postępowania w omawianym przypadku. Co prawda, można byłoby rozważać zastosowanie w takiej sytuacji art. 114 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z którym prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, jednakże takie stanowisko nie jest uprawnione, co potwierdza orzecznictwo (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2014r., III UZP 3/13; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2017r., III UK 117/16; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 marca 2016r., III AUa 455/15; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2018r., I UK 355/17). Wskazany pogląd opiera na tym, że art. 190 ust. 4 Konstytucji RP wyraźnie odsyła w przypadku w nim określonym do przepisów określających zasady i tryb wznowienia postępowania. Tymczasem instytucja przewidziana w art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest wznowieniem postępowania sensu stricto, lecz co najwyżej "swoistym wznowieniem postępowania" (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2003r., III UZP 5/03 i orzecznictwo tam powołane), ma szerszy charakter niż wznowienie postępowania i nieco odmienne od niego przesłanki. Z istoty swej służy też innym celom, pozwalając - przy wykorzystaniu mniej rygorystycznych podstaw niż określone w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego podstawy wznowienia takiego postępowania - ponownie ustalić prawo do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokość. Nie jest też ograniczona jakimkolwiek terminem. Co jednak szczególnie istotne, orzeczenie, o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi samodzielną i szczególną podstawę wznowienia postępowania wymienioną *expressis verbis* w przepisach regulujących postępowanie zarówno sądowe (art. 401¹ k.p.c. i art. 540 § 2 k.p.k.), jak i administracyjne (art. 145a k.p.a.). Stosownie do art. 124 ustawy emerytalnej w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w niej stosuje się zaś przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Za przepis, na podstawie którego może dojść do wzruszenia decyzji organu rentowego wydanej w oparciu o akt normatywny uznany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją, należy zatem uznać art. 145a k.p.a., w myśl którego można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub

ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja (§ 1). W takim przypadku skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

W rozpatrywanej sprawie – wobec faktu, że w dniu 6 marca 2019r. Trybunał Konstytucyjny wydał wymieniony wcześniej wyrok w sprawie o sygn. P 20/16 - organ rentowy, stosując powołany art. 145a k.p.a. w związku z art. 149 k.p.a. wznowił postępowanie, lecz nie uchylił decyzji z dnia 21 listopada 2013r., wskazując jako podstawę takiego rozstrzygnięcia art. 146 § 1 k.p.a. Wymieniony przepis przewiduje, że uchylenie decyzji z przyczyn określonych w art. 145 § 1 pkt 1 i 2 nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło dziesięć lat, zaś z przyczyn określonych w art. 145 § 1 pkt 3-8 oraz w art. 145a i art. 145b, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło pięć lat.

W sprawie poddanej kontroli sądu nie budzi wątpliwości, że od daty doręczenia decyzji z dnia 21 listopada 2013r., której uchylenia domaga się ubezpieczona, upłynęło 5 lat. Wprawdzie w aktach organu rentowego brak jest potwierdzenia odbioru tej decyzji przez ubezpieczoną, jednak nie kwestionowała ona okoliczności doręczenia jej ww. decyzji i upływu 5 letniego okresu. W takiej sytuacji zastosowanie przez organ rentowy art. 151 § 2 k.p.a. było prawidłowe. Wskazany przepis stanowi, że w przypadku, gdy w wyniku wznowienia postępowania nie można uchylić decyzji na skutek okoliczności, o których mowa w art. 146, organ administracji publicznej ograniczy się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których nie uchylił tej decyzji.

W przedmiotowej sprawie Sąd, dokonując analizy stanowiska ubezpieczonej, nie znalazł więc podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji poprzez uchylenie decyzji wydanej w dniu 21 listopada 2013r. i ponowne wyliczenie emerytury. Uchylenie decyzji z przyczyn określonych w art. 145 § 1 pkt. 3-8 oraz w art. 145a nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło pięć lat, co oznacza, że organ administracyjny rozpoznający sprawę po wznowieniu postępowania musi badać nie tylko, czy istniały przyczyny wznowienia, ale także czy na przeszkodzie ewentualnemu rozstrzygnięciu sprawy co do istoty nie stoją okoliczności, o jakich mowa w cytowanym art. 146 k.p.a. (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 września 1999r., sygn. akt I SA 1956/98). Przepis ten zawiera dwie przesłanki negatywne ograniczające dopuszczalność uchylenia decyzji administracyjnej w trybie wznowienia postępowania. W przypadku upływu pięcioletniego terminu od daty doręczenia decyzji organ rentowy nie może orzec co do istoty sprawy. Zgodnie z poglądami orzecznictwa upływ tego terminu jest bezwarunkowy, niezależny od okoliczności, które go spowodowały. Termin taki nie może być przywrócony na podstawie art. 58 k.p.a., a jego upływ pozbawia organ administracyjny prowadzący wznowione postępowanie możliwości orzeczenia co do istoty i ewentualnego uchylenia lub zmiany decyzji wydanej w postępowaniu zwykłym (wyrok Wojewódzkiego Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 listopada 2005r., sygn. akt VII SA/Wa 463/05 oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 kwietnia 2009r., sygn. akt II OSK 124/09).

Na stanowisko Sądu nie miała wpływu podnoszona przez odwołującą okoliczność, że przy wniosku o przeliczenie emerytury żądała wypłacenia świadczenia w wysokości dotychczasowej, jeżeli wskutek przeliczenia obniżyłaby się jego wysokość. Wynika to z tego, że ZUS wydając decyzję z dnia 21 listopada 2013r. zastosował się do tej właśnie prośby ubezpieczonej, która nie jest równoznaczna z cofnięciem wniosku, i stwierdził, że będzie kontynuowana wypłata emerytury obliczonej zgodnie z art. 53 ustawy emerytalnej. Zatem organ rentowy – tak, jak chciała odwołująca - po obliczeniu, że emerytura powszechna jest niższa, kontynuował wypłatę emerytury wcześniejszej w wysokości dotychczasowej, czym nie naruszył żadnego z przepisów prawa materialnego.

Zaznaczenia wymaga także, że choć w wyroku z dnia 6 marca 2019r. Trybunał Konstytucyjny wskazał na możliwość dochodzenia wyrównania świadczeń przez wszystkie kobiety objęte zakresem przedmiotowego orzeczenia, na co odwołująca się powołała, to jednocześnie orzeczenie to nie doprowadziło do wyrugowania z systemu prawa omówionych przepisów art. 146 i art. 151 k.p.a., które nadal wiążą przy rozpatrywaniu skarg o wznowienie postępowania. Z kolei wskazanie w uzasadnieniu powyższego orzeczenia na powinność ustawodawcy wprowadzenia odpowiednich regulacji w celu zagwarantowania jednolitych zasad zwrotu świadczeń należnych uprawnionym, świadczy o świadomości TK co do przedstawionego wyżej problemu. Stąd też, na marginesie powyższych rozważań,

Sąd wskazuje, że problematyka stanowiąca przedmiot rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 6 marca 2019r. skutkowałą podjęciem przez ustawodawcę inicjatywy w zakresie uregulowania sposobu przeliczania emerytury z uwzględnieniem rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego. W dniu 15 maja 2019r. wniesiono senacki projekt ustawy mający na celu przywrócenie możliwości pobierania wyższej emerytury tym ubezpieczonym, które pobierały wcześniejszą emeryturę bez obiektywnej wiedzy, że kwoty tego świadczenia pomniejszą emeryturę powszechną. Projekt ten z dniem 15 lipca 2019r. przekazano do Sejmu w celu kontynuowania prac legislacyjnych, które ostatecznie nie zostały zakończone przed końcem VIII kadencji Sejmu. Jednak na dzień 13 listopada 2019r. Marszałkowi Senatu RP przedłożono tożsamy do wspomnianego senacki projekt o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ((...) nr 12), co pozwala zakładać, że kwestia ustalania emerytur powszechnych kobiet urodzonych w (...).r., poruszona w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019r., będzie przedmiotem działań legislacyjnych podczas obecnej kadencji Parlamentu RP.

Sąd Okręgowy, uwzględniając cytowane przepisy, a także okoliczność, że nie występuje przy rozstrzygnięciu sprawy jako organ władzy ustawodawczej, do którego apelował Trybunał Konstytucyjny, nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji, wobec czego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie podlegało oddaleniu.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem (...)